

4 HLAVA III – TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI

Tato hlava upravuje všechny sexuální trestné činy, kterým společnost i s důrazem na ochranu zejména žen a dětí věnuje zvýšenou pozornost, tedy zejména oblasti lidské důstojnosti v oblasti sexuálních vztahů. Jednalo se též o reakce na rámcové rozhodnutí Rady EU 2004/68/SVV ze dne 22. 12. 2003 o boji proti sexuálnímu zneužívání dětí a dětské pornografii posléze nahrazené Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii; směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. 4. 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boje proti němu a o ochraně obětí; Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a sexuálním zneužíváním ze dne 25. 10. 2007 atd.

V hlavě III jsou obsaženy trestné činy proti lidské důstojnosti, a to jen ve sféře pohlavní. Jako trestné činy tohoto druhu se postihují jednání, která jsou v rozporu s *mravními názory společnosti* na sexuální vztahy. Pod společným názvem tu jsou uvedeny trestné činy, které mimo lidské důstojnosti chrání svobodu rozhodování v pohlavních vztazích, nerušený mravní a tělesný vývoj dětí, který by mohl být narušen předčasnými pohlavními styky nebo jiným nevhodným jednáním, morální zásadu nedovolující soulož mezi nejbližšími příbuznými a mravní výchovu mládeže a mravopověstnost dospělých.

Předmětem útoku zde vždy mohou být osoby všech pohlaví.

Po subjektivní stránce je třeba u všech trestných činů úmyslného zavinění.

Pachatelem může být jak fyzická osoba, tak u některých trestných činů i právnická osoba.

Znásilnění – § 185 TZK

Objektem tohoto trestného činu je právo každého člověka svobodně rozhodovat o svém pohlavním životě. Předmětem útoku může být kdokoliv, tedy žena, muž, osoba bezpohlavní, oboupohlavní, bez ohledu na jejich věk, vyspělost, způsob života či pověst. Může se jednat i o osobu, s níž je pachatel v manželství nebo partnerství, či již spolu měli předtím pohlavní styk. Je-li

tato osoba mladší osmnácti nebo patnácti let, nebo v době činu ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody atd., jedná se o okolnost podmiňující vyšší trestní sazbu.

Objektivní stránka má dvě alternativy a spočívá buď v násilném jednání (postačí i pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy), kterým pachatel donutí jiného k pohlavnímu styku, souloži nebo jinému obdobnému styku srovnatelnému se souloží (v tomto případě jde již o právní kvalifikaci podle druhého odstavce), nebo zneužije k takovému činu bezbrannosti jiného. Donucení znamená překonání odporu poškozeného, jenž může spočívat i v nekladění odporu z důvodu beznadějnosti obrany. Stav bezbrannosti je stav, kdy poškozený nemůže klást odpor, který může být způsoben spoutáním, opilostí, duševní chorobou, spánkem, nebo se jedná pro osobu s ohledem na věk nezpůsobilou posoudit význam odporu proti souloží (typicky malé děti).

Za pohlavní styk se podle judikatury považuje jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby (stejného nebo jiného pohlaví). Jde tedy například o ohmatávání genitálií, osahávání prsou, ale i o soulož či pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, (např. orální pohlavní styk, anální pohlavní styk, může se jednat i o tření pohlavního údu muže mezi prsa či stehna ženy, případně o zasouvání prstů či jiných předmětů do ženského pohlavního ústrojí, kdy tyto pohyby obvykle mají napodobit pohyb pohlavního údu). Jednání má směřovat k pohlavnímu uspokojení pachatele, ale v konkrétním případě nezáleží na tom, zda k němu skutečně dojde. Pokud dojde k souloží či pohlavnímu styku provedeným způsobem srovnatelným se souloží, je třeba posoudit toto jednání jako znásilnění dle druhého odstavce.

Pachatelem může být kdokoliv a z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje úmysl. Přitom pachatel musí být srozuměn s tím, že odpor druhé osoby je myšlen vážně.

Sexuální nátlak – § 186 TZk

Objektem tohoto trestného činu je právo každého na lidskou důstojnost. Objektivní stránka spočívá v donucení jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo

jinému srovnatelnému chování. Jedná-li se o pachatele, který k tomuto jednání využije závislosti osoby, její bezbrannosti nebo svého postavení, bude potrestán stejně. Okolností podmiňující využití vyšší trestní sazby je situace, je-li touto osobou dítě (jímž se dle § 126 TzK rozumí osoba mladší osmnácti let) nebo se jej pachatel dopustí nejméně se dvěma osobami. Přísněji posuzované bude jednání pachatele, jež provede se zbraní, či na osobě nacházející se v místě, kde je jeho svoboda omezována (vazba, vězení, ústav pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy), na osobě mladší 15 let či tímto jednáním způsobí těžkou újmu na zdraví, popřípadě smrt.

Pokud jde o termíny pohlavní sebeukájení, obnažování či jiné srovnatelné chování, jedná se o chování, při němž nedochází k fyzickému pohlavnímu kontaktu s pachatelem, avšak pachatel je nutí, aby ony samy prostřednictvím svého těla a na něm prováděných erotických nebo sexuálních úkonů nebo jeho obnažováním působily na sexuální vnímání pachatele. Pachatel se na tomto sám nepodílí, jen přihlíží, pozoruje ho, aby se sexuálně vzrušoval. Sebeukájení znamená, že osoba pohlavně ukájí samu sebe, a to buď drážděním genitálií, prsou a dalších částí těla, a to vlastní rukou či za pomoci vibrátorů atd.

Obnažováním se rozumí vysvlékání se, přičemž jsou ukazovány části těla, které bývají z estetických a tradičních důvodů zakryty.

Diskutabilní je pojem „jiné srovnatelné chování“, kdy někteří autoři¹⁴ mají za to, že jde o takové jednání, které není ani pohlavním stykem, pohlavním sebeukájením nebo obnažováním, např. některé sexuálně patologické praktiky spočívající v sadistickém či masochistickém jednání. Eventuelně jiní autoři¹⁵ považují za toto chování např. erotický tanec, předvádění erotických póz.

V druhém odstavci se objevuje i znak „postavení a z něho vyplývající důvěryhodnost nebo vliv pachatele“. Pod trestněprávní ochranu se tím doplňují případy, ve kterých absentuje podmínka závislosti, neboť oběť není odkázána v žádném směru na pachatele. Jde především o situace, kde pachatel

¹⁴ ŠČERBA, F. *Trestní zákoník: komentář. Svazek 1, § 1 až 204*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1529–1530, Beckova edice Komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8.

¹⁵ KUČHTA, J. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 89, Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8.